

Aleksa Šantić

Seobe

Pusto li ćeš biti, Nevesinje ravno,
Rasadniče srpstva, kolijevko lava!
Pusto, jer se, eto, seli pleme slavno,
A naša budućnost, gde je ona? -spava.

Vjerasmo u nju ko u sveti život
Vasilija svetog što klonule snazi!
Vjerovali smo u nju ko u vječni život.
Vjerujući u vas, o orlovi naši!

A sada vjera naša umire i gasne,
Mutno oko gleda u nebo bez zraka...
Pred ikonom plaču javor-gusle jasne
Jer ostade zemlja bez svojih junaka..

Braćo, zar vas duša ni malo ne boli?
Zar vam nije žao ovih polja ravnih,
Gdje se jedno more naše krvi proli
I gdje leže kosti otaca nam slavnih?

Zar vam nije žao, na ognjištu onom
Gdje vas oganj grije što će tuđin biti?
©to će naše gore pogrebnijem zvonom
Odjeknuti tužno, a mi suze liti?

Il' ne znate da je izdajstvo junaku
Ostaviti zemlju gdje ga majka rodi?
Ostaviti brata, bez snage u mraku,
S nevoljama dugim da sam borbu vodi?

O, ne dajte, Srbi, da Vukova ljaga
Okalja vam obraz čist ko sunce s neba!
Ne idite braćo, od rodnog praga,
Jer mučenoj zemlji mučenika treba...

Treba muške snage i viteških ruka;
Treba Obilića i slobodnih lava..
Treba više smrti i vašijeh muka,
Jer, tamo daleko, naša zora spava...

Na ubogom polju...

Na ubogom polju moga zavičaja
Ne čuje se pjesma veselja i žetve,
Samo šum žalosni robinje Neretve
Hladan vjetar nosi preko pusta kraja.

Ovoj zemlji gospod sreće dao nije,
Pritiskô je jadom i čemerom dugim;
Dok se sunce rađa narodima drugim,
Nas studena zima razdire i bije.

O, zar nije dosta nevolje i tuge,
I surova puta što reže i bode?!
Vaj, uzaman more naše krvi ode...
Moja jadna zemljo, mi smo i sad sluge.

Gdje su naše muke?... Gdje su naše žrtve?
Zar ne čuje niko: sve jače i jače
Krv naših otaca kako ljuto plače
I kako se tresu one kosti mrtve?

Teško nama!... Eno, tuđin se veseli
I sva blaga naša otima i hara...
I Bog mu pomaže i njime se stara,
A naš crni seljak crna hljeba želi.

Na ubogom polju svoga zavičaja
On ne pjeva pjesmu veselja i žetve...
Samo šum žalosni robinje Neretve
Hladan vjetar nosi preko pusta kraja.

Boka

Naša mila Boko, nevjesto Jadrana,
Pokrivena nebom kô od plave svile,
Ljepša si od tvoje primorkinje vile
I svjetlija si od njenog đerdana.

Nikada se tebe nagledao ne bi'!
No da mi je jedno: da postanem valom
Sinjega ti mora, pa pred tvojim žalom
Da vječito šumim i da pjevam tebi.

I da s tobom gledam na tvoj Lovćen plavi!
Pa jednoga dana, kad se gospod javi,
Kad orlovi naši visoko zabrode

I sa tvojih ruka panu gvožđa tvrda,
Da pobjednu himnu slušam s tvojih brda
I da s tobom slavim dan zlatne slobode!

Mi znamo sudbu...

Mi znamo sudbu i sve što nas čeka,
No strah nam neće zalediti grudi!
Volovi jaram trpe, a ne ljudi, —
Bog je slobodu dao za čovjeka.

Snaga je naša planinska rijeka,
Nju neće nigde ustaviti niko!
Narod je ovi umirati svikô —
u svojoj smrti da nađe lijeka.

Mi put svoj znamo, put bogočovjeka,
I silni, kao planinska rijeka,
Svi ćemo poći preko oštra kamâ!

Sve tako dalje, tamo, do Golgote,
I kad nam muške uzmete živote,
Grobovi naši boriće se s vama!

Otadžbino, gdje si?

S njedara tvojih davno nisam brao
Nijedne ruže... Sve gorom i gorom
Grozeći mukom, led je ljuti pao
I svojom tvrdom okiva me korom.
Proljeća tvoga gdje je pozdrav mio
I klik orlova na svijetloj besi?
Vaj, ja bih topla zagrljaja htio...
...Hladno je, hladno... Otadžbino, gdje si?

Nijemo gledam kroz potoke suze,
Po oštrom mrazu tebi duša bludi —
Vapije, cvili... Pita ko te uze,
O, ko te trže sa mojijeh grudi...
Žedan sam... Tvoga izvora bih pio,

No svuda samo smrle bare desi',
Vaj, ja bih vihor tvoje duše htio...
... Hladno je, hladno... Otadžbino, gdje si?

Prelazim klance, putanje p međe,
Prebirem gore i polja i selo,
Ne bih li samo ugledao neđe
Tvoj lik i tvoje osvećeno čelo...
No tebe nema... Umrila si nama...
A narod?... Ćuti u tralji i ljesi.
Vaj, nigdje ništa do leda i kama!...
... Hladno je, hladno... Otadžbino, gdje si?

Balada

"Kaži mi, dete, što si se pokrio
Zemljom i travom? Zar ti hladno nije?"
"Ne, mati. Ovde tako toplo mi je
Ko da uz naše ognjište bih bio."

"Preni se. Pođi svojoj rodnoj luci —
Kuća te čeka, moja slavo živa."
"Ne mogu. Tu se tako slatko sniva
Kô da na tvojoj zaspao sam ruci."

"Vaj, rano li te san studeni srete!
Kada ćeš iz te postelje olovne
Ustati, sine?" — "U moravske čete
Kada me, majko, nova truba zovne."

"Sunce se vraća. Evo tica, gnezda,
A tebe nema. Šta ću tvojoj djeci,
Šta ljubi reći?" — "Otišô je, reci,
Na nebo, za vas da nabere zvezda"...

Seljanka

Sneg pada i veje. U seoskoj luci
Sve je pusto. Samo, kao senka tupa,
Niz prtinu usku, sa štapom u ruci,
Pogrbljena, bleđa, jedna žena stupa.

Stupa i jednako ispod borna čela
Pogleduje tamo u kosture iva,

Gde se na domaku reke, u dnu sela,
Seoskoga uče stan samotni skriva.

Nek vetrovi besne, nek mećave huče
I zasiplju smetom puteve ratara,
Ona svake dnevi odlazi kod uče,
Pa uči i sriče slova iz bukvara.

Svi se čudom čude u selu i zборе:
"Sirota, poluđe!" No svetla kô svila,
I čvrsta ko ralo što crnicu ore,
Sve je bliže cilju njena želja bila.

I skoro kad žita zašumeše jara,
Kad pod strehom lasta kliknu pesmu njenu,
Jedno jutro s ućom oprosti se stara,
Niz pragove siđe i putanjom krenu.

Postigla je svrhu. U svakome kutu
Njezinoga srca nova snaga dršće,
Niti ona gdegod odahne na putu,
No s drenovim štapom korača sve čvršće.

Već je na kraj staze. Sada brvno vodi
Preko uske reke što krivuda lukom;
Starica ne strepi, ona napred hodi,
I slobodno hvata za doruke rukom.

Ispred vodenice, što naslanja na nju
Svoje račve sive jedan orah sveo,
Boži je i zove mlinar, i na panju
Sa dećakom sedi, sav od mliva beo.

No ona sve dalje korača, i samo
Katkad suhu ruku stavi iznad čela,
Pa pogleda bregu, gde, iz hrašća tamo,
Sa planulim krstom viri toranj sela.

Korača i nosi i radost i jade
U turobnoj tami svojih poznih dneva;
I još dva-tri kroka, pa pod bregom stade,
Gde spomenik s orlom dvoglavijem seva.

Prekrsti se, mermer celiva i oči
Podiže. Tu gore zlatna slova stoje.
I u prvom redu, na Mramornoj ploči,
Ugleda imena lepe dece svoje.

Polagano sriče uklesana slova:
"Ratko, Đorđe, Dejan", pa grca i stane,
Srce stiska, zatim sriče, sriče snova,
A pri svakom slovu nova suza kane.

Pod krov njene duše, kô selica letom,
Vraćaju se svetle uspomene dana
Kad je decu divnu, kao stabla s cvetom,
Gledala kraj ornih plugova i brana.

Pred njom sviću jutra žetvena, i ona
Sve stubove kutnje, mlade kô kap rose,
I dične i svetle kô kraljevi s trona,
Gleda među klasjem sa odsevom kose.

Ona snova vidi sve večeri kasne,
Kad je u kolebi svaki kut grohotô;
Vidi sva tri sina, sve likove krasne,
Ognjište i vatru, verige i kotô.

Sve vidi i čuje. I ponori tuge
Pucaju sve dublje, jer, pusta i sama,
Sad koleba ćuti, i sad, mesto duge,
Kao paučina svrh nje visi tama.

Skupila se čeljad. Svi gledaju u nju,
Sa dubokim bolom skrušeni i sveli;
I svi ovu bledu seljanku u gunju
Suzama bi svojim utešiti hteli.

No starica samo trese se i grca
I upire pogled u spomenik beo,
Svrh kog ustremljeni orô svetlomrca,
Kao da bi majku ogrejati hteo.

I dani sve teku, a mramornoj ploči
Svako jutro, rano, u pojanje petla,
Tiho mati dođe, pa podiže oči,

Moli se i dugo sriče slova svetla.

I dok ona tako, skrušena i sama,
Pred mramorom stoji, tu, u vrhu sela,
I dok rana zvona zvone s tornja hrama,
Obruč zlatan dršće oko njena čela.

A. M. ...